UNGDOMENS SIDA

Leta ut detta.

Gömda stadsnamn.

Såvitt jag vet, landade flygaren utan svårighet.

Hela ägan är bara kal mark.

Han var den modigaste bland karlar, vika kunde han ej.

I utkanten av byn, nästan inne i skogen, bor Åström, byns ende skomakare.

Ett härligt panorama utbredde sig för våra blickar.

Hon är fordrande och sträng, nästan i alltför hög grad, tycka vi.

I detta skenköp ingår även den mindre fastigheten.

Skynda dig att mota lammen, så de ej komma in i trädgården.

Han är fal, undvikande och obeständig till sin karaktär.

Lillebror råkade få tag i Arnes lövsåg och skadade sig i fingret.

I var och en av ovanstående meningar är namnet på en svensk stad inkapslat. Bokstäverna i nammen det står ett ord här och ett ord där, utom på ett ställe, där nen stå i rätt ordning och efter varandra. Kan ni plocka fram de tio städerna?

Gömda ordspråk.

1. Det är lika bra, kära barn, att ni leka här på gården, om ni gå ut på gatan kunna ni bäst vad det är råka komma i vägen för en bil eller en spårvagn.

2. Jag vill avråda dig för din egen skull. Du har ju tryggad hem och härd och därför är det enligt min mening oklokt, att du ger dig av till Amerika, trots alla löften om lätt förtjänt guld. Det är inte sagt att utfästelsen är värd något, troligen är det bara tomma löften.

3. Här osar bränt — lilla barn, du har väl inte lekt med tändsticko? Kom ihåg vad jag sagt dig så många gånger: om du inte skyr elden, kan du ställa till många olyckor.

I varje stycke här ovan finnes ett ordspråk inflickat. Orden i varje ordspråk stå i rätt ordning, två av ordspråkets ord komma efter varandra. Vilka ordspråk är det?

Det dansande myntet.

Tag en encentare, klibba vid densamma med litet vax fast ett vitt hästtagel, linda taglets andra ända om fingret, lägg slanten i ett glas och rör händerna på bordet, som om du spelade piano. Myntet dansar då omkring i takt.

En hemmagjord barometer.

En barometer kunna vi själva åstadkomma genom att i en klar flaska slå 30 gr. ren alkohol, 1 gr. salpeter och 4 gr. kamfer. Flaskan placeras på ljus plats. Då storm är i annalkande, uppstår oro i flaskan. Visar väderleken tendenser att förändra sig komma små flagor upp i mitten, men är vädret vackert, förblir vätskan sådan som då man slår den i flaskan.

Av den primitiva barometern har man stort nöje.

JUNTE-NISSES JULJAKT.

— KORS, så grannlåtsklädd han kommer, vart ska han nu ta vägen, om hån får gå som han vill, sporde den gamle skogslöparen och krypskytten August Nilsson, gemenligen Junte-Nisse kallad, då jag en lördagsafton på försommaren passerade hans stuga inne i skogen, skrudad i mitt regementes prydliga beväringsuniform. Åh, jag har bara permission över söndagen och nu skulle vi samlas på gökotta ute i det gröna i afton några ungdomar, svarade jag, skakade hand med gubben och slog mig ned på trappan bredvid honom.

Åh, kors, ska han ut och fjollas mä' kvinnfolk och sån't te' natta, akta sig han, så dom inte kollrar bort honom te' sist, dom har så mycke' konster och knep för sig, satpacke'.

Åh, flickorna äro nu mycket rarare nu för tiden än i Nilssons ungdom.

Dom är så fasen heller, fräste gubben, det är nog samma ull i dom, nu som då. Jag för min del har då aldrig haft annat än ett helsike med min Lotta, från dä jag gifte mig mä' na' och ända tills hon dog härom året, uggla.

Åh, va' dä' anbelanger, så ä' dom där herrgårdsfröknarna han hålls och fjollas mä, inte en smul bättre. Granna och utstyrda ä, dom, lena i synen och fina i härrestunen, men gift sig mä' dom, ska' han få se på en annan dur, då kommer allt klorna fram på dom djäkla'.

Som jag hörde gubben var i berättartagen och jag hade god tid på mig, bytte jag om samtalsämne och frågade hur det artade sig med jakten för året, om ungharen och fågelkullarna slogo till.

Åh, det är bara skräp, menade Nisse, det finns inget vilt nu emot för en tjugo trettio år se'n.

Ja, det lär ju funnits dovhjort på den tiden också, men de trivdes ju ej utan drog sig til andra marker?

Gubben satt och såg full i tusan ut en stund, så sade han. Nog trivdes dom, alldeles för bra till och med, men bort kom dom till sist, och det var just i lada' där, ja' jagat av lada på natta. Sex tillade han med en nick mot sin foderlada.

Åh, det är så länge sedan det hände, så jag kan gott berätta paschasen. Han spottade ut den utsugna tuggbussen, lade in en ny trefingersmullbänk, så började han: —

Jo, det var så, att det kom hitflyttande en rik högfärdstokig herrekarl till trakten, och han införskrev ett tjog dovhjortar och släppte ut i markerna och lät fridlysa dom.

Det var ena' riktiga skadedjur må han tro. Om dom hållit sig i skogen hade ju inget varit att säga, men dom gjorde påhälsning i torparnas och småfolkets råglyckor och trädgårdstäppor, och där dom gick fram gjorde dom rent hus. När så torparstackarna gingo till den där blådåren, som släppt ut hjortarna och begärde lite skadestånd för förstörd brödföda, så blev dom utskällda och utkastade till.

Då började folket i lönndom ta bort en hjort då och då, när det bar sig, så stammen blev allt mindre och mindre, och till sist var där bara sex kvar. Men dom sex dom höll ihop och fortsatte att göra skada var dom drog fram.

Så kom hela samlingen en natt och visitade i mi' täppa, men då vart ja' lömsk. Kom igen ni, tänkte ja', å' kom gjorde dom. Jag lade ut hö vid lada och vande dom hit på så vis, och så låg jag på lur om nätterna och hade laddör'n öppen och gillrad och väntа' på att få dom i fällan alla på en gång. För jag räknade med, att om alla sex kom bort samtidigt, skulle den där högfärdiga herrekarlen tro, att de dragit till andra jaktmarker, och ja' räknade rätt, för de' trodde han också se'n ätterpå.

Men det gick sakta att vänja dom in i lada. Två tre hade ja' inne varenda natt, men se alla skulle ja' ha' där' va' ja' klar på.

Åh, natten till själva julafton smet alla in på en gång, och då va' ja' inte sen att dra igen dörren.

Han kan tro, dä' fanns kött, när ja' jagat av lada på natta. Sex stycken hjortar, trinda, feta rackare, stora som kvigor.

Men det var väl nästan för djäkligt gjort.

Va' dä? — Nej, en behaglig gärning va' dä' te' frälsa fattigt folks brödföda och trädgårdsalster från förstörelse.

Nå, kunde Nilsson klara sig utan att bli upptäckt?

Ja, Gu'bevars. Jag tog kärringa te' lysa mej om natta men's ja' slakta opp dom, och så lassa ja' allt kötte' på släden, utom efter en, som ja' salta' hemma. Å, så bar det i väg till stan, och långt före dager körde ja' in på bakgården till bonn på Druvan, källarmästarn, å varskodde honom va' lass ja' hadde, för honom va' ja' känd med och buss värre.

Men den som åkte hem den julafton från stan mä' tjuge liter brännvin i släden, två hundra kronor i plånboka, hade kött i huset och låg full som ett vårdike över helgen, dä' va' Nils August Nilsson dä', slutade gubben och spottade en snusstråle så det stänkte om fötterna på mig. Jasså, ska han gå nu redan, undrade Nisse, då jag reste på mig. Ajöken, då, sätt fräs på jänterna borta i ängarna i natt, men akta sej så de inte dårar honom, för han må tro ja' känner nog sorten, som gammel Erik sa' om brännässlorna.

GUNNAR SCHULTZE.

Julbordet dukas.

NI kunna mycket väl hjälpa till att göra julbordet så festligt som det bör vara. Här skall jag giva några anvisningar.

I bottnen på en lervas hälles en smula sand. Vasen bör vara rätt tung så den inte välter. Några vackra grangrenar sättas i den och vid grenarna fastbindas här och där några mycket små röda äpplen. Ingen blomsterbukett kan vara så lämplig på julbordet som denna. På den ena sidan av vasen kan ni limma fast en tomtefar och på den andra en tomtemor.

Denna dekoration kommer alltid att göra lycka, särskilt hos de små. En medelstor spegel lägges på bordet. Den omgives av mossa, som bör gå in över ramen, så att det får utseendet av en spegelblank sjö. Det är kanske bäst att först lägga ett stycke vit papper under spegeln, så duken inte blir nedsmutsad. I en leksaksbutik kan ni köpa några svanor, änder etc. av celluloid. Dessa djur utgrupperas så naturligt som möjligt i sjön, och en liten båt sätter kronan på verket.

Bordet bör helst upplysas medels stearinljus, de giva ett långt festligare skimmer än elektriskt ljus. Ljusen äro placerade i små blomkrukor, och stjärnorna gjorda av silverpapper, som limmats på papp. Och glöm inte de små grangrenarna runt omkring blomkrukan.

Här ha ni några mindre vanliga bordkort. Äpplen eller apelsiner förses med russin som ögon och mandlar som näsa och mun, så att det bildas lustiga ansikten. Då du sätter strutarna över frukten lägger du några pappersremsor över huvudet, så att de sticka fram som hår. Strutarna bilda mössor, på vilka de olika bordsgästernas namn skrivas.

Några grangrenar och röda bär på bordet komma att förhöja verkan.

Och så är det hela färdigt att taga emot lutfisken och risgröten, i vilken mandeln naturligtvis inte får saknas. Jag hoppas dessa små anvisningar skola hjälpa er att göra julen festligare och hoppas, att den skall bli riktigt trevlig och glad för er alla.

Två jular i Chile.

DEN sista hemmajulen hade vi tillbringat på landet. Doparedan hade begåtts på övligt sätt. Över de snöiga byavägarna hade vi åkt efter klingande bjällror till julottan i den lilla lantkyrkan och på hemvägen hade vi sett ljus lysa vänligt emot oss genom stugufönstren. Juldagens något dåsiga frid förbjuder ju att man visar sig utom dörren, men annandagen hade vi träffat vänner och bekanta och önskat varandra ett "gott slut", dansat en gammalvals eller en jazz — allt efter behag — och dragit en stilla bondtolva med far och bröder.

Nyår och trettonde voro vi i full fart med att packa och dagen efter tjugondedag Knut rusade vi ned till atlanångaren som skulle föra oss till andra sidan jordklotet. Resan gick bra, dagarna svunno. Det första året med dess många nya intryck gick ovanligt fort och vår första utlandsjul nalkades.

Huru annorlunda var det inte mot för ett år sedan! Därhemma bara trän, snö och gnistrande kallt, härute, höga palmer och evigt gröna ekar med ett överflöd på solsken och en nästan tryckande värme; där den vanliga julbrådskan i hem och affärer, här den ena dagen som den andra; hemma den glada förväntan, godheten lysande mot en från vänner som okända, här borta den trötta och intresselösa nicken från bekanta landsmän som pliktskyldigast önskade: god jul.

Liksom alla nykomlingar bodde vi på pensionat det första året. Innehavarna voro schweizare men majoriteten av gästerna voro chilenare, så att någon julstämning kunde det givetvis inte bli tal om där. Det allmänna samtalsämnet var i stället republikens president — "don Arturito" —som själva julaftonseftermiddagen skulle komma tillbaka till huvudstaden från en politisk turné söderöver. Inseende klokheten i att ta seden dit man kommer, beslöto vi oss för att deltaga i det värdiga mottagandet av "Su Excelencia", om inte precis som hänförda meningsfränder så dock som intresserade åskådare.

Gatorna från järnvägsstationen till presidentpalatset äro fulla av folk. Framför det sistnämnda ta vi plats. Efter en god stund märka vi en stark rörelse bland mängden, snart höra vi musiken och hurraropen och så se vi första skymten av presidenttåget. I spetsen rida ett dussin "huasos" (eller "guasos" som chilenarna själva uttala det), d. v. s. bönder, i sina färgrika mantlar — "ponchos" —, sina ljusbruna hattar och stora sporrar. Därefter komma några av komittén åkande och så presidenten, don Arturo Alessandri, i vanlig kavajkostym och den berömda rundkulliga hatten, med inrikesministern vid sidan. Så ännu ett par stadsråd, medlemmar av den förenade vänstern som deltagit i resan och sist en böljande massa av män, kvinnor och barn som alla skrika sig hesa med sitt: "Viva Alessandri, Viva La Alianza".

Presidenten tröttnar inte på att hälsa åt alla håll. Framför det vackra palatset gör vagnen en tur runtom "La Plazuela de la Moneda". Nya hurrarop. Och när han till slut visar sig på balkongen, bryter hänförelsen lös på allvar och folket fordrar att han skall tala, fastän man vet att han måste vara alldeles tröttkörd efter resan. Tal och nya hurrarop. Ett folk i politisk feststämning!

— — —

Åtta månader därefter övergav don Arturo palatset, sökande sin tillflykt på den nordamerikanska ambassaden för att därefter lämna landet. Egna felgrepp och framförallt övergrepp, korruption samt oförmåga att göra något positivt arbete hos presidentens vänner och den politiska maktgrupp han litade till gjorde att massans entusiasm förbyttes i liknöjdhet. Militärens revolution i Chile kunde försiggå utan svårighet. Arturo Alessandris politiska gärning tillhör nu historien. Kanske framtiden skall ge en rättvisare bild av mannen, som å ena sidan uppväckte mångas hat och misstro och å den andra beundran utan gräns och mått. Men det är — säger Kipling —en annan historia.

Vi tre svenska främlingar i Santiago tillbragte halva julnatten med att beskåda folklivet på "Alameda de las Delicias" med dess många tält och stånd under de väldiga ekarna. Den okonstlade glädjen hos folket och den ljumma, smekande nattvinden fick göra vad den kunde för att hålla tankarna borta från julfirandet därhemma.

II.

Middagståget står färdigt att avgå från "Puerto". (Det sistnämnda betyder hamn, och i detta fallet är det Valparaiso som sedan gammalt är hamnen i Chile framför andra. Sålunda säger man inte valparaiso-bo liksom man säger göteborgare utan helt enkelt "porteno", d. v. s. hamn-bo. Detta inom parentes).

Det är ljumt i luften. Genom "paradisdalen" sveper sunnanvinden vid denna tid på dagen men den kalla Humboldtströmmen gör sitt för att dämpa den värme årstiden eljest skulle ha.

Nu lämna vi staden. Framför oss breder Stilla Havet sin blanka, azurblå yta. "Vingården vid havet" med dess många villor, trädgårdar och parker nå vi snart och så bär det av inåt landet med hudstaden som mål..

Luften blir så småningom tryckande eftersom man kommer upp på höglandet (5 a 600 meter över havet) och vid ankomsten till Santiago efter mer än fyra timmars resa är man ganska urlakad. Men den vackra synen av staden som breder ut sig på en fullständigt flat yta med berg runtom, av vilka topparna på en del äro täckta med evig snö som efter vartannat färgas röd, violett, mattgrön och grå av den nedgående solen och det snart inträdande mörkret, allt detta kommer en att glömma resans små besvärligheter.

Hemma i Santiago (vi hade nu eget hem) möttes jag av överraskningen att vi skulle jula tillsammans med två svenska grannfamiljer. Ute i trädgården hade det ordnats med kulörta lyktor och bord och bänkar, och under palmerna skugga — vid ungefär 30 graders värme — greno vi an med vad vi försökte inbilla varandra vara ett äkta svenskt smörgåsbord. Doppandet i grytan blev ju en smula illusoriskt! och lutfisken är det bäst att tala tyst om! Men gröten med mandeln i smakade utmärkt och det glada humöret fanns där hos barn, ungdom och äldre.

Så sjöngo vi och spelade gramofon och dansade och förtalte historier och sjöngo igen. En infångad "löshäst" — en ung argentinasvensk — utgjorde det s. k. sprallga inslaget i sällskapet. Nu är han gift med en av landets döttrar och får väl aldrig mer fira julen på svenskt vis.

Ja, det var ett par julminnen från det landet Chile, "den blå himmelns och den eviga solens land", som en dansk författare så poetisk uttrycker det.

Hur man firar nyår i Kina.

DE senaste åren har man hört mycket talas om Kina. Det är som om detta land ryckte oss närmare in på livet. Såg man förr till ytterst få kineser i Europa, så är förhållandet numera omvänt. I allt större och större skaror resa de hit, befolka universiteten och de övriga lärdomsanstalterna, studera teknik och industri och avlägga goda prov på sitt förstånd och sin utmärkta uppfattningsförmåga. De äro tystlåtna och beskedliga, och vore det inte för deras mongoliska utseendes skull, så skulle man väl näppeligen lägga märke till dem. De äro ur många synpunkter ett avgjordt sympatiskt folk, även om vi européer på det stora hela taget inte fraternisera med dem. Men det har sina speciella orsaker, och den främsta torde väl ras- och artskillnaden vara. I varje fall hälsa vi på varandra med utmärkt högaktning, betrakta oss ömsesidigt som ett högt kultiverat folk och komma bra överens, även om det sker en smula på avstånd.

Det har skrivits mycket om Kina, dess land och folk, och mången europé har funnit vägen till de gulhyades land. Det är ett starkt religiöst folk, och till följd härav äro deras fester talrika och yppiga, om än inte i vår mening. Då årsskiftet står för dörren torde det vara av intresse att i detta sammanhang erfara någonting om kinesernas nyårsfest och — bruk.

Kinamannen, som annars är bekant för att vara ovanligt arbetsam och flitig, nöjer sig emellertid inte med att ägna endast en eller två dagar åt nyårsfesten utan använder därtill en hel månad.

Redan i början på december stänga köpmännen sina affärer, någonting,som för europeiska köpmän måste förefalla mer än underligt. Den kinesiske köpmannen fastställer nu årets balans, kontrollerar sina inkomster och utgifter, skriver ut räkningar till sina gäldenärer, uppsöker dem i många fall personligen och försöker inkassera sina fordringar.

Den 20 december börjar nyårsstöket i hemmen. Den 23 december är den officiella "rengöringsdagen". Överallt, vart man än blickar, ser man kvinnor och män hantera med såpa och vatten. Ve den, som inte deltager i rengöringen! Han förolämpar dammets gud och kan räkna med att till straff träffas av någon sjukdom.

Den 23 december är även ur en annan synpunkt en viktig dag. Ugnsguden, som hela året sitter tämligen obeaktad i sin nisch, vaknar denna dag till liv och rustar sig till sin himmelsfärd. Han ämnar nämligen besöka den Högste och meddela honom sina iakttagelser på jorden under det gångna året. Innan han far, offra familjerna välsmakande och härligt doftande "julkakor" åt honom, och de, som vilja ställa sig särskilt väl med honom, bjuda honom på honung, som de smeta kring hans mun på det att han inför den Högste endast må tala "söta" ord. Därpå brännes ugnsgudens lilla träfigur upp och vid denna ceremoni ligga alla familjemedlemmarna på knä och be guden om förlåtelse för att de hela året försummat hans heliga person.

Strax innan nyår uppställes en ny ugnsgud i nischen över ugnen, som förblir stående där ett helt år lika obeaktad som hans föregångare. Folket säger: när det börjar offras till ugnsguden, står nyåret för dörren. De unga flickorna önska sig då blommor och pojkarna fyrverkeripjäser, de gamla kvinnorna nya peruker, och gubbarna slå sönder sina tékoppar, ty de få ju i alla fall nästa dag nya.

På den tolvte dagen i den tolvte månaden börja domstolsferierna. Mandarinen lägger denna dag ned sitt ämbetssigill på domarbordet i högtidlig närvaro av alla sina skrivare. Därpå bugar han sig tre gånger djupt för sigillet och tager det så med sig hem för att förvara det på en lämplig plats. Först fyra veckor senare, den tjugonde januari tager han ånyo under liknande ceremonier fram sigillet. Ett plakat på ingången till'yamen', domstolens säte, tillkännagiver, att mandarinen "förvarat" sitt sigill på den tolvte dagen i månaden, vilket är liktydigt med att domstolen har ferier.

Sedan rengöringen är undanstökad börjar ett evigt bakande och stekande, kokande och tillredande. Hela året om är kinesen villig att leva under synnerligen små omständigheter och unnar sig inte mer, än vad han nödvändigtvis behöver. Men tiden närmast före och efter nyår vill han leva som en herreman. Han sparar flera månader i förväg för att kunna smörja kråset under nyårsveckorna. Då kan han inte få nog av god och vältillagad mat och äter, så att han nästan storknar.

På dörrposterna till husen ser man röda pappersremsor anbragta, på vilka alla onda andar förbannas och uppmanas att hålla sig på avstånd från husets invånare. Till höger och vänster om portarna äro de förskräckliga dörrvaktarna "Schentu" och "Gy-ly" avbildade och uppställda. Dessutom kan man bland annat läsa följande inskrifter: Må det nya året bringa mig lycka, må den Gröna draken öka mina inkomster, må den Vita tigern låta min rikedom växa o. s. v.

Under nyårsnatten spöka de onda andarna. Ingen kines öppnar sin dörr under dessa fruktansvärda timmar, man må knacka än så högt. Allting är grundligt tillbommat. Till och med inne i huset är man inte säker för alla djävlar och demoner, som äro i rörelse denna natt.

Klockan tre på nyårsdagens morgon stiger hela familjen upp och offrar åt himlen, åt ugnsguden och åt rikedomens gud. Därpå önska barnen föräldrarna gott nytt år. Sedan man dessutom raskt avbränt några fyrverkeripjäser tager man på sig sina helgdagskläder och begiver sig ut på gatan, där man uppsöker grannar, åldringar och sina förmän och gör dem sin uppvaktning samtidigt som man önskar dem all lycka i det nya året, d. v. s. "mycken glädje", ett långt liv och rikedom, på vilket senare kineserna i allmänhet lägga stort värde. Därpå avbrännes åter fyrverkeripjäser, och ju mer det smäller och sprakar, dess bättre är det.

Men kineserna glömma ej heller sina döda vid detta tillfälle. På förmiddagen vandra gamla och unga ut till kyrkogårdarna med fickorna fulla av papperspengar, d.v.s. inte riktiga pengar utan mer ett slags leksakspengar, för vilka emellertid de döda enligt deras tro kan köpa sig allt önskvärt i undervärlden och göra sig en glad dag. Dessa papperspengar förbrännas på gravarna.

Långsam kommers.

— Är Olsson hemma?

— Nej, han har gått ut för att köpa julkort.

— Julkort nu i november?

— Ja, han stammar ju så förskräckligt, så han får vara glad om han hinner före jul!

Kritik.

Antikvitetshandlaren: — Den här vasen är över 3,000 år gammal.

Köparen: — Nonsens! Det är ju bara år 1929 nu!

Kritisk situation.

— Pengar eller livet!

— Tar ni inte emot frimärken?